

Landskap: Halland Upptecknare: Barbro Radby o. Folke Åstrand
 Härad: Höks Berättare: fröken Tekla Lönnergren
 Socken: Ysby Berättarens yrke: f.d. barnmorska m.m.
 Uppteckningsår: 1956 Född år 1877 i Ysby

Personliga data och om hemmet och dess inredning m.m. s. 1, 3-4.
 Barnmorskeyrket. s. 1-2.
 Lärarelön. s. 2.
 Affärer. s. 2-3.
 Post och tidningar. s. 3.
 Hemmet o. dess inredning s. 3-4.
 Julseder. s. 4.
 Målade ägg vid påsk. s. 5.
 Konfirmation. s. 5-6.
 Bröllop. s. 6.
 Begravning. s. 6.
 Mörkklädda vid kyrkobesök alla högtider. s. 6-7.
 Andaktsbok. s. 7.

ACC. N:R

M. 16351: /.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Personliga data. Fröken Tekla Lönnergren är f.d. barnmorska och har arbetat i yrket från 1904 till 1931. Dessutom var hon poststationsföreståndare 1917-1950. Hon är dotter till folkskollärare och poststationsföreståndare Johannes Lönnergren (pensionerad 1898 men postförest. fram till 1917) och hans hustru Johanna, gästgivare-dotter från Edenberga. Hemmet var strängt religiöst, schartauanskt. Fröken Lönnergren berättar bestämt, med ordning och reda.

Hushållning. Vi hade i mitt hem alltid två kor och arrenderade på sommaren litet jord. Bostaden var övanpå i skolhuset, men på andra sidan vägen hade vi köstall, svinhus, höns hus, fårstall och vedbod. Men bönderna kom och sålde kött till oss när de hade slaktat kalvar och får. Fisk åt man inte mycket. Den köptes i så fall av en gubbe, som hämtade den i Laholm och sedan drog omkring med en kärra och sålde den. Mor vävde själv tyg till kläder åt oss barn, och stickade våra strumpor. Men annars köptes tyg i Laholm, och det syddes av en hemsömmerska.

Barnmorskeyrket. Jag blev barnmorska för att jag var lärardotter. Min utbildning fick jag vid barnmorskeskolan i Göteborg. 1904

ACC. N:R M. 16351:2.

2
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

blev jag anställd av Ysby kommun och blev senare statsanställd distriktsbarnmorska. För det mesta fick man gå trots att det var stränga vintrar. Jag hade handdukar och annat med mig. Någon gång kom det ut läkare från Laholm, men i de allra flesta fall skötte jag det själv utan någon hjälp. Det var lätt att komma, då far var aktad, och någon vidskepelse i samband med födelse har jag aldrig mött. Man fick mat och kaffe efteråt. Lönen var en tre- fyra-hundra om året, men dessutom fick man betalt på varje ställe, 3 kronor av bönder, av rikare någon gång 5 kronor och 1:50 av mindre bemedlade. Efter hand höjdes lönen. Nu efter kommunsammanslagningen lär det vara mycket bra betalt. Förr födde de flesta hemma, först efter min tid har det blivit vanligt att fara till sta'n.

Läraryrket. Min far var folkskollärare fram till 1898. Han fick lön i pengar men även något i natura, hö, halm och annat kofoder av bönderna. Far hade fyra klasser med sammanlagt åttio barn.

Affär. På 80-talet hade en man som hette Pål Andersson affär i Mun-
kagård. Lär kunde man få allt utom kläder. Kort tid fanns en affär vid Anderbergs. Då affären här i Ysby kom till upphörde den

ACC. N:R M. 16351/3.

3
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i Munkagård.

Post och tidningar. Före 1886 fanns ingen postskjuts här. Då gick en gumma, Elna-Posta omkring med posten, som hon hämtade i Laholm en gång i veckan. Bara ett par tre hade då tidning. Elna-Posta uträttade också ärenden för folk i byn när hon var i Laholm. Redan under fars tid var här riktig poststation - han var ju föreståndare - i början två eller tre gånger i veckan. Förr fick folk komma när som helst, men på senare tid är det öppet bara vissa timmar. Min syster hjälpte far, men 1917 övertog jag postföreståndarsysslan.

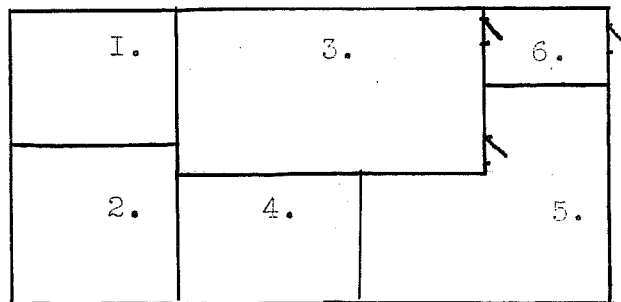
Hemmet och dess inredning. Jag har haft åtta syskon, men några dog innan den sista föddes. Vi bodde ovanpå i skolhuset i tre rum, kammare och kök. När jag var liten var där öppen häll med uteläggargugn och bakugn, men ungefär vid min konfirmation fick vi järnspis. I två av rummen fanns kakelugnar, gula. Vi hade tapeter. Korkmattor fanns aldrig i skolan, det var vita vackra golvmattor. Vävde mor själv, hon vävde ofta nya mattor. Så hade vi långgardiner, men på många ställen hade de bara tvärgardiner. Möblerna var

ACC. N:R M. 16351:4.

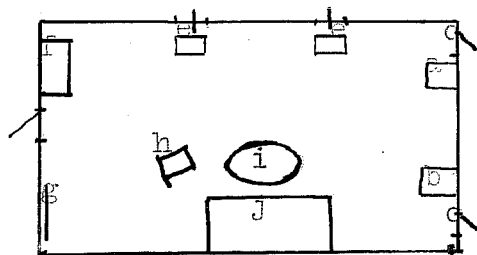
4
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

köpta i sta'n, fast kyrkovaktmästarens far gjorde litet möbler.
Far och mor hade dubbelsäng och pojkarna låg i utdragssoffa (det
var bara två hemma åt gången).

(Nedan ungefärlig plan på lägenheten och möblering i stora rummet
gjord efter muntlig beskrivning.)

1. Mors och fars sängkammare.
2. Rum för oss tre flickor.
3. Stora rummet.
4. Kammare.
5. Kök.
6. Farstu.

- a. Postskåp.
- b. Sättugn.
- c. Köksdörren.
- d. Farstudörren.
- e. Fönsterbord.
- f. Chiffonjé.
- g. Vepa.
- h. Gungstol.
- i. Bord.
- j. Soffa.

Julseder. Till jul slaktades alltid en gris. Då bryggdes öl. När
jag var mycket liten stöpte vi talgljus, men annars använde vi

ACC. N:R M. 16351:5.

5
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fotogen. Vörtbröd, sursött bröd och sötbröd bakades och dessutom vetebröd, småbröd och pepparkakor, mest hjärtan men också grisar och sådant till oss barn. Julafton var allt klart. Julgranen var klädd dagen innan med ljus och flaggor, och julbordet med kyrka med ljus i och stjärnhimmel över var ordnat. På många ställen hade de julhalm, men inte vi. Mitt på dagen var det dopp i grytan, fast vi doppade ej direkt i grytan utan i en skål. Till det fick man skinka och korv. På eftermiddagen ringdes tre gånger i kyrkan. Vi läste i skymningen. På kvällen när alla ljus var tända åt vi grönkål och skinka och risgrynsgrör. Sedan fick vi julklapparna. Far kastade in dem. Tredje dag jul åt vi lutfisk. Nyårsafton firades likadant som julafton. Vi höll aldrig någon nyårsvaka. Alla barn skulle med till kyrkan alla söndagar. Kyrkan var så full så alla fick inte plats att sitta. Så var det en del julbjudningar. Påsk seder. Till påsk åt vi målade ägg.

Konfirmationen. Då var de förr klädda i svart både pojkar och flickor. Flickorna hade också svarta (huvud)dukar och pojkarna hade skärmmössor. Här började man använda vit konfirmationsklän-

ACC. N:R M. 16351:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ning först omkring 1940. Alla ville ha det så.

Bröllops seder. Vid stora bröllop hade bruden ofta vit klänning annars svart, och så hade hon slöja. Mannen hade bonjour men yngre och de som hade råd hade frack. Hög hatt har de använt så länge jag kan minnas. Det var ofta många tärnor och marskalkar. Gästerna var klädda som de ville.

Begravnings seder. Förr var begravningsmiddagen alltid i hemmet. Man hängde för speglar med vitt och svart och klädde utanför med gran. Gästerna hade förning med sig. Det äts också begravningskarameller. Jag har hört talas om att vit krage och vitt förkläde använts i kyrkan under själva begravningen, men jag har aldrig sett det. De hade flor eller kräpp på duken och kräpp på klänningen. Slutet på 1800-talet började man använda hatt med sorgslöja. Makar bar ofta "året".

Nöjen. När vi var små läste vi läxorna, pratade och ritade. Senare var vi inte heller mycket ute bland ungdomar. Vi dansade aldrig. Det passade inte eftersom far var lärare.

Kyrkan. Alla högtider var de vuxna mörckklädda i kyrkan, de hade ock

ACC. N:R M. 16351:7.

så svarta strumpor. Hemma hade vi alltid morgonbön och aftonandakt. Vi använde Roos Morgonbetraktelse.

7.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV